

Fremsat den 1. marts 2024 af Søren Egge Rasmussen (EL), Pelle Dragsted (EL), Jette Gottlieb (EL), Runa Friis Hansen (EL), Anne Hegelund (EL), Rosa Lund (EL), Trine Pertou Mach (EL), Søren Søndergaard (EL) og Victoria Velasquez (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en statslig jordfond

Folketinget pålægger regeringen at oprette en statslig jordfond efter samme model som Danmarks Grønne Investeringsfond og med det formål at opkøbe landbrugsejendomme og landbrugsjord for at styrke Danmarks indsats mod både klima- og biodiversitetskrisen samt øge det økologiske landbrugsareal.

Hovedprincipperne for fondens opkøb af ejendomme og landbrugsjord skal være følgende:

- Ejendommene skal senest 1 år efter opkøbet overgå til økologisk drift, skovrejsning eller natur, medmindre arealerne er erhvervet med henblik på at indgå i jordbytte.
- Ejendommene skal bortforpagtes til landmænd på længerevarende kontrakter.
- Ejendommene bortforpagtes med nærmere klausuler, der imødekommer ønsket om større balance mellem

landbruget og det øvrige samfund, herunder overordnede samfundshensyn som f.eks. indfrielse af Danmarks klimamål, naturbeskyttelse, grundvandssikring og økologisk drift.

- For de opkøbte ejendomme skal det vurderes, hvor store arealer der skal udlægges til naturarealer og skov, inden de bortforpagtes.

Som grundlag for etableringen af en statslig jordfond udarbejder regeringen en række beregningseksempler på forskellige landbrugstyper og størrelser heraf, der ved konkurrencer eller truende konkurrencer overtages af fonden og bortforpagtes. Eksemplerne skal inddrage de økonomiske forhold med og uden en landbrugsfond for de forskellige aktører. Dette arbejde finansieres inden for Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris reserver.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en delvis genfremsættelse af beslutningsforslagene nr. B 64, folketingsåret 2022-23, 2. samling, og nr. B 59, folketingsåret 2016-17. Der henvises til www.folketingstidende.dk, Folketingstidende 2022-23, 2. samling, tillæg A, B 64 som fremsat, tillæg F, møde 55, kl. 18:12, og www.folketingstidende.dk, Folketingstidende 2016-17, tillæg A, B 14 som fremsat, tillæg F, møde 66, kl. 17:10.

Landbruget vil i 2030 stå for næsten halvdelen af Danmarks udledning af drivhusgasser (»Landbruget skal reducere markant – ellers får Danmark svært ved at nå sit klimamål«, concito.dk, den 25. august 2021). Samtidig oplever vi i disse år en voldsom ændring i landbruget, hvor færre og færre ejer mere og mere, og monokulturen breder sig (»Dansk landbrugsjord kommer på færre og færre hænder«, agriwatch.dk, den 7. maj 2020). Landbrugssektoren er hastigt på vej fra landbrug til industri.

Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v. viser i § 7, at man kan fastlægge, at staten kan have en meget aktiv rolle i klimalavbudsprojekter. Oprettelsen af en statslig jordfond kan blive en måde at organisere omstillingen af landbruget på. Klimarådets rapport »Statusrapport 2023 – Danmarks nationale klimamål og internationale forpligtelser« fra 2023 viser, at der er behov for flere virkemidler til at sikre flere klimahandlinger i landbruget. Enhedslisten mener, at en statslig jordfond kan bidrage til mere handling.

Klimarådet har peget på, at der er brug for en strukturel omstilling af landbruget for at nå det langsigtede mål om klimaneutralitet, og at en statslig jordfond kan være en løsning for at fremme en strukturel omstilling (»Klimarådet: Landbruget får brug for både strukturel omstilling og flere klimateknologier«, klimaraadet.dk, den 20. februar 2023).

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler, at der oprettes en statslig jordfond, som både kan hjælpe med at udvikle fremtidens grønne landbrug og gennem jordopkøb løse tidens øvrige natur- og miljøkriser (»DN: Regeringen bør lytte til Klimarådet og indføre høj CO₂-afgift og etablere ny jordfond«, Danmarks Naturfredningsforening via ritzau.dk, den 20. februar 2023). Og ni grønne organisationer anbefaler i rapporten »Fra foder til føde II« en grøn omstillingsfond til gældsafvikling i landbruget, og at staten gives forkøbsret til jord i konkursramte landbrug med henblik på udtagning af arealer til naturformål og at stille krav til, hvordan den jord, der forbliver i landbrugsproduktion, skal dyrkes (»Fra foder til føde II – En ny vej for dansk landbrugsproduktion og fødevarerforbrug inden for planetens grænser«, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Vegetarisk Forening, Dyrenes Beskyttelse, Foreningen for Regenerativt Jordbrug, Foreningen Klimabevægelsen i Danmark, Greenpeace, Rådet for Grøn Omstilling, World Animal Protection og Økologisk Landsforening, 2023).

Anbefaling 7 og 10 fra første delrapport fra ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjord gør det kun mere ak-

tuelt og presserende at etablere en statslig jordfond (»12 anbefalinger til at udtage mest muligt kulstofrig lavbundsjord hurtigst muligt – Afrapportering fra ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjord – Delrapport 1«, Ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjord, 2023).

Senest viser analysen i Svareudvalgets rapport om en grøn skattereform og om effekter på jord-, kapital- og dyrkningsværdi ved indførelse af en klimaafgift på landbruget, at afgiften vil medføre, at flere jordbrug får økonomiske problemer (»Grøn skattereform – Endelig afrapportering«, Ekspertgruppen for en grøn skattereform, 2024).

Enhedslisten mener, at en statslig jordfond, der opkøber jord med den hensigt at sikre mere natur, mere skov, rent drikkevand og at bruge arealer til at kunne leve op til EU's vandrammedirektiv samt realisere vådlægning af lavbundsarealer, er en oplagt løsning for både at holde hånden under landmændenes økonomi i omstillingen af dansk landbrug og at sikre en fremtidssikret, langsigtet strukturel omstilling af vores fødevarerproduktion.

Med liberaliseringen af landbrugsloven er der åbnet op for, at (udenlandske) investorer kan overtage dansk landbrugsjord med de følger, det på sigt kan have for hele den danske landbrugssektor og arbejdspladserne. Det mener vi er en forkert udvikling.

Enhedslisten er grundlæggende imod, at udenlandske selskaber kan opkøbe dansk landbrugsjord. Samtidig mener Enhedslisten, at det er helt afgørende, at landbruget i endnu højere grad bidrager til at indfri Danmarks klimamål og sikring af miljø og natur. Det kan f.eks. ske ved opkøb og udtagning af lavbundsjord, opkøb og etablering af boringsnære beskyttelsesområder samt skovrejsning.

En stor barriere for en bæredygtig omstilling af landbruget er den enorme gæld, som landbrugsbedrifterne er blevet lokket ud i ud fra en hypotese om, at hvis bare man investerer nok, kommer der overskud. Mange bedrifter har en uholdbar økonomi i form af høj gæld og lav indtjening. SEGES vurderer, at 12 pct. af bedrifterne har en uholdbar økonomi i form af høj gæld (gældsprocent over 70 pct.) og negativ indtjening. Derudover har 17 pct. af bedrifterne negativ indtjening, men med lavere gæld. Københavns Universitet har tidligere vurderet, at ca. 10 pct. af bedrifterne er insolvente, dvs. med en gældsprocent over 100 (»Ekspertgruppe med fokus på landbrugets økonomi«, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 2021).

I dag er gælden på ca. 297 mia. kr. (»Jordbrugets gæld næsten uændret i 2021«, Nyt fra Danmarks Statistik, den 1. november 2022). En stor del af gælden er i korte variable lån, og store dele af sektoren er derfor yderst følsom over for små ændringer i renten.

En måde at bryde denne onde cirkel på er at igangsætte en proces, hvor ejerskabet til landbrugsjorden overtages af en jordfond, mens driften overlades til landmændene, og samtidig dreje produktionen i en økologisk retning for at skabe sund økonomi i driften.

En række af de landbrug, som går konkurs, ender i Finansiell Stabilitet, og det vil derfor være naturligt, at en statslig jordfond samarbejder med Finansiell Stabilitet om den videre skæbne for disse landbrug, ikke mindst hvor grundvandsbeskyttelse og/eller udlægning til naturarealer vil være relevant.

Gennem forpagtningen af landbrugsjord skabes samtidig mulighed for en mere demokratisk styring af landbrugsdriften, så den i højere grad vil foregå i balance med det øvrige samfund og under overordnede samfundshensyn som f.eks. naturbeskyttelse, dyrevelfærd og grundvandssikring.

En jordbrugerfond blev nærmere beskrevet af en arbejdsgruppe nedsat efter vedtagelse af finansloven for 2001 («Etablering af en Jordbrugerfond – Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende etablering af en Jordbrugerfond», Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Direktoratet for FødevareErhverv, 2001). Arbejdsgruppen redegjorde for mulighederne for etablering af en jordbrugerfond med det formål at bidrage til opretholdelse af en alsidig og holdbar landbrugsstruktur og fremme gårdforpagtninger i Danmark gennem erhvervelse og bortforpagtning af landbrugsejendomme. Rapportens anbefalinger blev aldrig brugt på grund

af regeringsskiftet i 2001, men det grundige forarbejde og materiale kan stadig danne grundlag for etableringen af en jordbrugerfond.

Danmarks Grønne Investeringsfond blev oprettet som en del af aftalen »Et grønnere Danmark« (»Aftale mellem regeringen, SF og Enhedslisten om et grønnere Danmark«, indgået den 26. juni 2014 af regeringen (Socialdemokratiet og Radikale Venstre), Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten). Fonden er en selvstændig statslig lånefond, der har til formål at medfinansiere investeringer, som fremmer en grøn omstilling af det danske samfund.

Fonden er med til at bygge bro mellem traditionel bankfinansiering og egenkapital og opererer både med et grønt og et kommercielt fokus. Fonden blev i 2020 yderligere udvidet og rammesat med øget kapacitet ved en aftale den 14. september 2020 mellem regeringen (Socialdemokratiet) og aftalepartierne Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet.

Enhedslisten foreslår, at oprettelsen af en statslig jordfond etableres ud fra samme grundprincip, eventuelt suppleret med grønne obligationer, som alle kan købe.

Skriftlig fremsættelse

Søren Egge Rasmussen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en statslig jordfond.

(Beslutningsforslag nr. B 177)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.